

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Izhaja dnevno razen nedelji in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglašev. Kopija se ne vrnila.

Narodnost: Združeno države (izven zemlje) in Canada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in \$0.50 na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.125 na tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenia National Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays OWNED BY SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (izven zemlje) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Zakaj imamo draginjo?

Zakaj se živilske potrebštine draže?

To je vprašanje, ki ga konzumenti stavijo dan za dan, vendar pa ne dobre pravega odgovora v kapitalističnih dnevnikih. Odgovori so različni, ki imajo namen prikriti prave vzroke draginje, ali pa izhajajo iz nepoznanja kapitalističnega proizvajalnega sistema.

Trgovci, ki prodajajo na drobno pravijo: "Mi smo brezmočni. Trgovci na debelo gonijo cene kviško in mi smo prisiljeni podjeti blago."

Magnatje, ki imajo ves živež pod svojo kontrolo, zopet rečejo smehljaje: "Vojna je pozvračila draginjo." To je žalostno, a resnično. Vojskovjoče sile naročajo v Ameriki in cene gredo popolnoma naravnim potom kviško."

Če primerjamo poročilo kalifornijske državne tržne komisije iz 1913 s poročilom leta 1916, vidimo, da so živila v trgovini na debelo podražala povprečno za 48.2 odstotkov. Nekatera živila so poskočila več, druga zopet manj.

Sladkor se je n. pr. podražil za 71 odstotkov, hravina za 34 odstotkov, šebla za 177 odstotkov, krompir za 105 odstotkov, češnje za 100 odstotkov, fižol za 64 odstotkov, rozine za 41 odstotkov. Konzervirano ovoće in zelenjava imata danes od 20–50 odstotkov višjo ceno kot v letu 1913. Mogočne družbe, ki se pečajo s konzerviranjem sadrža na pacifični obali, lahko poljubno določajo cene. Mast se je podražila za 30 odstotkov, tako, da imajo tudi merski kralji svoj delež.

Taka draginja mora opozoriti vsakega konzumenta, da je nekaj gnilega v današnji človeški družbi, posebno če ni šla njegova plača spredno kviško s cenami za živila.

Rešitev draginjske zagonetke je tale:

Magnatje, ki oskrbljujejo ljudstvo z živili, izrabljajo vojno kot pretveto, da draže živila. Vojna je plak za prikrivanje oderuških manipulacij, da bi ljudstvo ne opazilo, kako očitno in nesramno se ga odira.

Magnatje, ki so absolutni gospodarji na trgu z živili, so podražili, da iztisnijo iz ljudstva občasno vojno, kolikor se da izpresti iz njega. Vsak dolar, ki ga s podraženjem živil vzamejo ljudstvo, mnogi njih gospodarsko in političko misle, da se jih ni treba dati, da bi morali dajati odgovor za oderušto. Da ljudstvo ne opazi tega vnučnjoprijednega oderušta, skrbti kapitalistično časopisje, ki prinaša lepo spisane pravljice, zakaj je poskočila cena živil.

O podraženju sladkorja so ljudstvo natvezili tole bajko: "Anglija ne more dobiti potrebnih surovin iz Jave zaradi vojne, radi tega se je obrnila na Kubo, ki začaja Ameriko s sladkorjem. To je povzročilo, da je nastalo pomanjkanje sladkorja in so še cene neizrenje kviško."

Anglija je v tej vojni gospodar na morju. Pod njeno oblastjo je sosedski prekop in tudi Gibraltar. Kuba se ne drži Anglije, ampak je otok v Zapadni Indiji, kakor je Java otok v Vzhodni Indiji, ki spada med veliko Sunda otočje. Če Anglija lahko dobi sladkor iz Kube, ga lahko dobiva tudi iz Jave.

Recimo, da Anglija res ne more dobiti sladkorja tista iz Jave,

kaj bi moralo logično slediti. Če je trg na Javi zaprt za Anglijo, je odprt za Združene države, ki lahko tam naroči, kar Anglija ne more.

Obenem s to bajko prihaja vest v svet, ki potrdi, da so sladkorni baroni največji oderuh pod solncem. Na Havajskem otočju sta pridelek sladkorja takšno ogromna, da so skladnička takšno prenapolnjena s sladkorjem, da bo zaloga začestovala za tri leta.

Vhogi sladkorni kralji se zdaj boje, da zemlja po treh letih ne bo več rodila in podražili so sladkor. Prof. W.E. Hotelkiss na Northwestern univerzi v Chicagu zagovarja draginjo na tale način: "Stevilo konzumentov za živila narašča, stevilo producentov se pa krči. Danes se producira več živila, ali zaposlenih je danes percentualno manj ljudi pri produkciji živila. Ljudje odhajajo v mesta, kjer postajajo konzumenti živila, ki so bili preje producenti. Dela se naporno, da se znižajo troški za produkcijo in trgovska razpečavanje živila. Res zaznamujemo velik napredok pri pripravljanju in razpečavanju živila, ali ta napredok je nezadosten in tako nimamo velikega in zadostnega napredka pri produkciji živila."

Profesorjeva rešitev je popolnoma napačna, ker misli, da ljudje jedo le v mestih, na farmah imajo pa nista zaščita. Če ljudje prihajajo v mesta, se ne množi stevilo konzumentov, ker ljudje na deželi ravno tako konzumirajo živila kot v mestih. Kako selitev ljudstva z deželi v mesta vpliva na produkcijo živila dokazujejo najbolj statistični izkazi poljedeljskega departmента, da se poljski pridelek v celoti množi. In če bi se primerjal ljudski naraščaj z naraščajočim pridelekom, bi bilo evidentno, da se množina prideka na osebo ni znižala, temveč se je pomnožila.

Vzrok za naraščajočo draginjo ni izkazati v izseljevanju z deželi v mesta, ampak tisti v kratki pameti.

Ameriško ljudstvo dovoljuje, da ima par denarnih mogotev pravico razpečavati živila in jih dočeti ceno. Pri razpečavanju živila vsakdo nečuj vzame v podobi profita. Železnice dobe nekaj komisjonarski agentje in komisarji imajo tudi svoj delež, bankirji in kompanije, ki lastujejo elevatorje, nočejo ostati brez profita, lokalne družbe za razvajanje, trgovci na drobno itd. hočejo imeti svoj dobiček, preden doseže konzumenti.

Če bi bilo ljudstvo pametno, bi razpečavanje živila tako uredilo, da bi živež prehajal direktno od producentov do konzumenta. Odpravilo bi privatne trdke, ki tvorijo plot med konzumentom in producentom, vrhajo žitnice in skladisca z živilom, da lahko oderujejo farmerja in delavca. Farmerju plačajo nizko ceno, ker kažejo na zvrhane žitnice in skladisca, delavcu pa prodajajo po denarni ceni, ker ne postavijo eno živil na trg, marveč jih drže v žitnicah in skladisih. Če okoliščine zahtevajo, uničijo tudi nagromadeni živil v žitnicah in skladisih, da ne pade cena in evete oderušte.

Za odpravo draginje je ena sama pot in druge ni. Draginja bo odpravljena, kadar bo ljudstvo produciralo za potrebe in ne za profit. V Avstraliji daje vladu dobre zgleda, da se lahko marsikaj izvrši v dobro ljudstva že v današnji kapitalistični družbi, če ljudstvo resno zahteva, da se oderušte.

Kot vidite rojaki, nesreča nikoli ne počiva, zato pristopajte k družtvom dokler ste zdravi. V slučaju nesreč bo v veliko pomagalo vam, ali pa vsaj vašim dragim.

Dela se tukaj s polno paro in tudi delo se včasi dobi, samo treba je "železni rok", ker delo je trdo.

Konec tega mojega skromnega dopisa pozdravljam vse brate in sestre SNPJ. Prosveti pa želim najmanj 20 tisoč naročnikov.

ALYN BRYANT

Photos by American Press Association.

Potapljači na delu v morju pri obrežju Black Tom, N. J., kjer je bila pred nekaj tedni eksplozija zavezniške municije. Potapljači pobirajo granate iz morskega dna, kamor jih je vrgla eksplozivna sila. Vsaka granata je vredna \$25. Na desni je potapljačica Mrs. Olga Bryant in na lev je kup iz morja prinesenih granat.

shodu sklenilo, da se pošlje petnica na govornika države Minnesota, da odredi oproščenje vseh tistih, ki so radi strajka zaprti v duluthskih zaporih, ker so zaprti po nedolžnem. Obsojeni delavci voditelji so: Samuel Scarlett, Carlo Tresca in Joseph Schmidt. Dajte so zaprti: Filip Masonovič, Mrs. Milica Masonovič, Josip Nikč, Josip Cernogatovič in Ivan Orlando.

Stavka še vedno traja in mi vsi smo odločeno zato da vtrajamo do konen, do zmage. Upam, da ni več daleč ta čas. — Pozdrav vsem stavkarjem v obeh železnih okrožjih!

Poročevalce.

Dodgeville, Mich.

Dne 9. sept. pripetila se je v bližnjem Superior velika nesreča, pri kateri je bilo prizadetih več bratov Hrvatov. Nesreča se je zgodila v rovu, na večernem "šantu". Milan Kosanovič, star 28 let, bil je na mestu ubit. Doma je bil iz Mrkopolja na Hrvatskem, kjer zapušča ženo in dvoje otrok. Tudi Matt Jurkovič, doma iz Lokev in star okoli 24 let, bil je na mestu mrtev. Za njim želijo brat v dve sestri.

George Grešnik, doma iz Sevenerima pri Kolpi, in kakih 28 let star je sicer ušel smrti, ampak je hudo poškodovan. Zlomljeno ima eno nogo, dva zeha izbita, glavo razbito na dveh krajih, in eno roko precej poškodovano. Zdravnik vendar upajo, da bo okreval.

Kot vidite rojaki, nesreča nikoli ne počiva, zato pristopajte k družtvom dokler ste zdravi. V slučaju nesreč bo v veliko pomagalo vam, ali pa vsaj vašim dragim.

Dela se tukaj s polno paro in tudi delo se včasi dobi, samo treba je "železni rok", ker delo je trdo.

Konec tega mojega skromnega dopisa pozdravljam vse brate in sestre SNPJ. Prosveti pa želim najmanj 20 tisoč naročnikov.

Član dr. 136 SNPJ.

ZAPOMNITE SI! Dopisi, članki, društveni, na naslanjanu in vesti in vse drugi spisi in poročila, ki so tičajo novic, ter splošno, kar je v zvezi z uročilom, naj se pošljajo na slednji naslov:

"PROSVETA",

(Uredniški oddelok),

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Naročnina, oglasi, spremembne načrte, liste, poročila nezadnjega dne, naročniki, denar, za oglaševanje in vse druge denarne posiljalje, ter splošno, kar je v zvezi z upravnitvom.

Na splošno, kar je na slednji naslov:

"PROSVETA",

(Upravniški oddelok),

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Ako te storite, tedaj pride vseka poslana stvar takoj v prve roke brez kakih zamude. Ce toraj želite, da je povsed tedost, dirlite se tega.

DOPISI.

Chicago, Minn.

Dne 9. sept. smo imeli tu velik javen ljudski protestni shod v finski dvorani, kterege se je vdeležilo nad en tisoč ljudij. Bili so navzoči tudi 4 unijaki govorniki od I. W. W., ki so govorili v raznih jezikih. Tudi znana ženska agitatorica E. G. Flynn bila je na spomini.

Auglija je v tej vojni gospodar na morju. Pod njeno oblastjo je sosedski prekop in tudi Gibraltar. Kuba se ne drži Anglije, ampak je otok v Zapadni Indiji, kakor je Java otok v Vzhodni Indiji, ki spada med veliko Sunda otočje. Če Auglija lahko dobi sladkor iz Kube, ga lahko dobiva tudi iz Jave.

SHELL ON SHORE AT BLACK TOM, N.J.

poslovanju nadzornega odbora; o nalaganju društvenega denarja na obresti. Med drugim omeni, da se je vzel in otroškega sklada vsoto \$1,000,000, ter se jo vložilo v stroškovni sklad; to so smatrali nadzorniki potrebnimi, ker se do sedaj ni še nobedenkrat plačalo stroške glavnega urada, ki so v zvezi s tem oddelkom. Podvratnik se pritožuje, da je glavni tajnik, kakovosti glavnega urada, nista ozirala na sklep nadzornega odbora; da se ni denar pravocasno vzel s čekovnega računa in naložilo na obresti v banke, ki jih je odločil nadzorni odbor, in da je bilo vse posrejeno in opominili zastopnika.

Del. Bogner izjavlja, da mu niso mogoče pričeti s pregledovanjem računov od 1. julija 1913, ker tajnik istih nima urejen. Bognerju se naroči, da naj izvede neči prične s avditiranjem od 1. januarja 1914 naprej, med tem časom pa, da naj skuša glavni tajnik svoj avto stvar nekoliko urejen.

Nadaljuje se poročilo predsednika

ča poročnega odbora, glede prepirih.

Mejtem pride v dvor začetnik izvedenec, ki pravi, da

nima državne diplome, vendar

ma pa v pregledovanju kaj mnogo iskustva. Konvencija ga potrdi za pregledovalec računov.

Del. Bogner izjavlja, da mu niso mogoče pričeti s pregledovanjem računov od 1. julija 1913, ker tajnik istih nima urejen. Bognerju se naroči, da naj izvede neči prične s avditiranjem od 1. januarja 1914 naprej, med tem časom pa, da naj skuša glavni tajnik svoj avto stvar nekoliko urejen.

Nadaljuje se poročilo predsednika

ča poročnega odbora, glede prepirih.

Predstnik gl. poročnega odbora

ča poročnega odbora o pritožbah

ča poročnega odbora, glede prepirih.

Mejtem pride v dvor začetnik izvedenec, ki pravi, da

nima državne diplome, vendar

ma pa v pregledovanju kaj mnogo iskustva. Konvencija ga potrdi za pregledovalec računov.

Del. Bogner izjavlja, da mu niso mogoče pričeti s pregledovanjem računov od 1. julija 1913, ker tajnik istih nima urejen.

Nadaljuje se poročilo predsednika

Slovenski vojni in inozemski vojni

Nadaljevanje iz prejšnje strani

ITALIJANI IN BOLGARI V PRVEM BOJU.

Angliji so šli naši.

Sofija, 14. sept. — Uradno se napisla: "H. sept. so bili ustanjeni italijanski vojni blizu Ostrovskega jezera. V okolici Mogilemec smo uspeli sovražne oddelke. V varšavski dolini in blizu Doirina se vrsi artillerijsko bombardiranje. Dve italijanski kompaniji s strojnimi puškami in s škvaldronom kašaljerije sta prodriči v okolico Butova in Dzame, toda naše čete so uspeli s protinapadom in jih 30 mož. To je bil naš prvi vojni z Italijani. — V bitki z Anglji pri Nevoljenu in Kardnikou ob Struni, ki se je vršila 10. septembra, je sovražnik izgubil sedem častnikov in sto mož; vjetih je bilo okrog sto Anglešev in dva častnika. Sovražnik je posneli čez reko. Angleška flota mitari na Egejskem morju. Naši hidroplani so s vsphemom napadli ovražna floto pred Kavalom."

BOLGARI PREDKORAJU DO NAVO?

London, 14. sept. — Po neurinih poročilih iz Sofije je soditi, da je rumunska garnizija odšla v Silistrije, preden so Bolgari in nemci vzel trdnavo. Bolgari počajo le o bojnom plenu, a ničesar o ujetnikih. Dalje poročajo iz Sofije, da se Rumunci umičejo na obok strane Donave" in bolgarska kavalerija da jim je za petanj. To bi značilo, da so Bolgari prekoračili Donavo. Trdnjava rabadžilar, ki je nekako v sklep med Turčakjem in Silistrijo, padla drugi dan po zavzetju Silistrije. Na vse fronti ob Donavi me nimko-bolgarski topovi. Rumunci so močno utrdili severni reg Donave.

Iz Bukarešta poročajo o novih cepih na Sedmogrškem. Romunci so okupirali Selimbov in posili avstro-nemške čete iz doline Streitza.

Petrograd, 14. sept. — Vojni urad poroča: "Na Sedmogrškem so bile nemške čete v dotiku z Rumuncem v okrožju Hermanštata in zmoženo od Hoetsinga. Naše operacije Dobrudži se nadaljujejo z vsphemom."

Sofija, 14. sept. — Naše čete predvajo ob Donavi in Dobrungi.

UDODILI NEMCE PRI HALIČU IN NEMCI RUMU V KARPATIH.

Berlin, 14. sept. — Uradno poroča: "Rusko generalno prodira v Karpatih, posebno na fronti od Smotre do Zlate Bistriče, povsod ustavljeno. Polozaj v dolini in v Volhinijski je neizpremenjen."

Petrograd, 14. sept. — Vojni urad poroča: "Južno od Jezupopolja sovražnik nameraval prečisti Bistrico najbrže z namenom, da nam zapre prodiranje v peti proti Halicu. Naše čete so preprečile. V Karpatih smo imeli sovražne protinapade v dolini Černega Ceromosa."

ITALIJANI SO VZELI GOBO V TIROLIN.

Rim, 14. sept. — Uradno poroča: "Naše alpske čete so včeraj okupirale pozicije na gori Falz, ki ne samo kontrollirajo dolino Travenanzes, temveč tudi tirško zvezdo med imenovanom in okrožjem Lagaznol. Zadnjo noč so avstrijski letaličarji bombe na Benetke, Pordenone, Lartisano, Marano, Cervignano in Oglej. Nečak civilistov je ranjenih in materialna škoda je bila majhna."

DVA NEMŠKA OFENZIVNA NA BALKANU.

Amsterdam, 14. sept. — Brezjana iz Rima pripoveda: "Je vajni zbor centralnih sil, ki začeti z novo ofenzivo Balkanu. V to svrhu bodo jenom sile poslane na Balkan 300.000."

Sloveni morajo v Nemčijo.

Naivre, 14. sept. — General Bisig, militaristični guverner Belga, je ukazal, da se morajo poslati v Nemčijo vsi moški od 18 do 35 leta, torej vsi tisti, ki so vojaške starosti. Pred kratkim so odpeljali 1200 mož iz Liega.

Bunki general je bil in Avstrije.

Petrograd, 14. sept. — Gen. Kornilov, ki je bil vjet v Karpathih v aprili lanskega leta, je ravno kar prišel v Kijev na svojem begu iz ujetništva. Kornilov je bil interniran v Eszku 17 mesecev in končno je dobil uniformo avstrijskega prostaka in s pomočjo nekega Čeha je dosegel, da so ga poslali s četo vojakov na fronto v veri, da je avstrijski vojak. Iz te čete je kamalu ušel in potom je potoval po Ograkom večjelj ponoc in podnevi je spal v kakem samotnem kraju. Enkrat je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha; žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz, 14. sept. — Vojni urad razpravlja, da so francoski letalci

12. t. m. izveli 17 sprodatov z Nemci, katerim so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Tunaj, 14. septembra —

Dunaj, 14. sept. — V noči 11-12. septembra je avstrijski zračni skvadron bombardiral baterije v Anconu na Italijanskem in železniško postajo v Gesi. Vsi letalci

so se vrnili brez nezgode.

Nemški avijatiki so potpili rusko ladjo.

Berlin, 14. sept. — Nemški admiralitet naznana o uspešnih zračnih napadih na ruska brodovja v zalivu Rige in v pristanišču Konstance na Črnom morju. V Konstanci so nemški hidroplani zadeli bojno ladjo in submarinko. Načrni so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Kansas City, Kans., 14. septembra —

M. S. Sullivan se je odločil, da

malo odpodije pri Union Pacific železniški progi blizu Solomonove.

Sullivan je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha;

žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz, 14. sept. — Vojni urad razpravlja, da so francoski letalci

12. t. m. izveli 17 sprodatov z Nemci, katerim so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Tunaj, 14. septembra —

Dunaj, 14. sept. — V noči 11-12. septembra je avstrijski zračni skvadron bombardiral baterije v Anconu na Italijanskem in železniško postajo v Gesi. Vsi letalci

so se vrnili brez nezgode.

Nemški avijatiki so potpili rusko ladjo.

Berlin, 14. sept. — Nemški admiralitet naznana o uspešnih zračnih napadih na ruska brodovja v zalivu Rige in v pristanišču Konstance na Črnom morju. V Konstanci so nemški hidroplani zadeli bojno ladjo in submarinko. Načrni so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Kansas City, Kans., 14. septembra —

M. S. Sullivan se je odločil, da

malo odpodije pri Union Pacific železniški progi blizu Solomonove.

Sullivan je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha;

žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz, 14. sept. — Vojni urad razpravlja, da so francoski letalci

12. t. m. izveli 17 sprodatov z Nemci, katerim so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Tunaj, 14. septembra —

Dunaj, 14. sept. — V noči 11-12. septembra je avstrijski zračni skvadron bombardiral baterije v Anconu na Italijanskem in železniško postajo v Gesi. Vsi letalci

so se vrnili brez nezgode.

Nemški avijatiki so potpili rusko ladjo.

Berlin, 14. sept. — Nemški admiralitet naznana o uspešnih zračnih napadih na ruska brodovja v zalivu Rige in v pristanišču Konstance na Črnom morju. V Konstanci so nemški hidroplani zadeli bojno ladjo in submarinko. Načrni so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Kansas City, Kans., 14. septembra —

M. S. Sullivan se je odločil, da

malo odpodije pri Union Pacific železniški progi blizu Solomonove.

Sullivan je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha;

žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz, 14. sept. — Vojni urad razpravlja, da so francoski letalci

12. t. m. izveli 17 sprodatov z Nemci, katerim so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Tunaj, 14. septembra —

Dunaj, 14. sept. — V noči 11-12. septembra je avstrijski zračni skvadron bombardiral baterije v Anconu na Italijanskem in železniško postajo v Gesi. Vsi letalci

so se vrnili brez nezgode.

Nemški avijatiki so potpili rusko ladjo.

Berlin, 14. sept. — Nemški admiralitet naznana o uspešnih zračnih napadih na ruska brodovja v zalivu Rige in v pristanišču Konstance na Črnom morju. V Konstanci so nemški hidroplani zadeli bojno ladjo in submarinko. Načrni so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Kansas City, Kans., 14. septembra —

M. S. Sullivan se je odločil, da

malo odpodije pri Union Pacific železniški progi blizu Solomonove.

Sullivan je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha;

žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz, 14. sept. — Vojni urad razpravlja, da so francoski letalci

12. t. m. izveli 17 sprodatov z Nemci, katerim so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Tunaj, 14. septembra —

Dunaj, 14. sept. — V noči 11-12. septembra je avstrijski zračni skvadron bombardiral baterije v Anconu na Italijanskem in železniško postajo v Gesi. Vsi letalci

so se vrnili brez nezgode.

Nemški avijatiki so potpili rusko ladjo.

Berlin, 14. sept. — Nemški admiralitet naznana o uspešnih zračnih napadih na ruska brodovja v zalivu Rige in v pristanišču Konstance na Črnom morju. V Konstanci so nemški hidroplani zadeli bojno ladjo in submarinko. Načrni so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Kansas City, Kans., 14. septembra —

M. S. Sullivan se je odločil, da

malo odpodije pri Union Pacific železniški progi blizu Solomonove.

Sullivan je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha;

žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz, 14. sept. — Vojni urad razpravlja, da so francoski letalci

12. t. m. izveli 17 sprodatov z Nemci, katerim so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Tunaj, 14. septembra —

Dunaj, 14. sept. — V noči 11-12. septembra je avstrijski zračni skvadron bombardiral baterije v Anconu na Italijanskem in železniško postajo v Gesi. Vsi letalci

so se vrnili brez nezgode.

Nemški avijatiki so potpili rusko ladjo.

Berlin, 14. sept. — Nemški admiralitet naznana o uspešnih zračnih napadih na ruska brodovja v zalivu Rige in v pristanišču Konstance na Črnom morju. V Konstanci so nemški hidroplani zadeli bojno ladjo in submarinko. Načrni so zrušili dva zrapiča in poškodovali trikrat. Letalci so vrgli več bomb na nemške postaje v Alzaci.

Kansas City, Kans., 14. septembra —

M. S. Sullivan se je odločil, da

malo odpodije pri Union Pacific železniški progi blizu Solomonove.

Sullivan je komaj ušel žandarjem, ko je v neki vasi proslil kruha;

žandarji so ga obstrelili, tdo pa nevarno. Končno je naletel na rumunske pastirje, ki so ga spravili čez mejo v Besarabijo.

17 bitki v zraku v enem dnevu.

Pariz,

EMILE ZOLA:

DENAR.

Podložen Mi-k.

(Nadaljevanje)

Natalijin obraz, obkrojen s svetlimi, valovitimi lasmi, se je podaljal z izrazom velikega pomilovanja. Oh, revni ljudje, ki ne premorejo delne! Prikrevala je Deži in izročil hčeri šop korektur rekoč, da jih izroči uredniku mimogrede na poti v Batignilles. Natalija je odšla s ponosom bogatinke, ki prihaja vsak dan in upravnosti lista z namenom, da izve za najnovije borzne cene čimprej mogoče.

Marcela je ostala sama na klopi v predobi in iz njenega obraza je odsevala skrb in žalost. Bože moj, kako temno je in kako tužno! In v takem vremenu, v dežju in vetrju teka njen soprog po ulicah za denarjem. On, ki prezira denar in kateri začuti največje zlo, če mora koga vprašati zanj, pa makar tirja svoj denar! — Marcela se je pogrenila v globoko premišljevanje o nesreči, ki ji je za petami od ranega jutra. Ni se zmenila za vrvek okrog sebe, za tekanje urednikov in drugih uslužencev pri listu, ki so galopirali semintja, loputala z vratmi in zvonili z zvonec.

Ob devetih zjutraj je odšel Jordan iz doma. Mudilo se mu je na lice neke nezgode, katero je hotel popisati za list. Tedaj se je zgodilo, da je odprl vrata Busch v družbi par gredoglednih mož, ki so bili menda iz policije ali so bili cestni banditi — kdo jih naj pozna? Marcela je še bila v nočni obliki in počastni Busch misleč, da samo žensko lahko nadvila, je izjavil z odurnim glasom, da je prišel zarubit vse, kar imata, če ne plača dolga tisto minuto. Zastonj se je Marcela brnula in 'prosila. Busch je ukazal nabiti plakat javne prodaje in ona je že mislila z divjo grozo v očeh, da ni več pomoči. Ampak podala se ni: prosila je Buscha, da naj počaka le toliko časa, da se povrne njen soprog, ker ona ne pusti, da bi se kdo dotaknil same ene reči v njegovi odotnosti. Gredogledci je niso poslušali in že so začeli popisovati počitstvo. Tedaj je pa ona, napol blečena in z razpletanimi lasmi, ki so ji padali po plečih, zaprle predale in se postavila pred vrata, kakor da bi hotela zabraniti, da ne vzamejo ničesar. Njeno ubogo hivališče, na katerega je bila toliko ponosna — širje kosi pohištva, ki ga je tolkokrat počistila, in rdeča, turška zagrinala, katera je ona sama obesila! — Marcela je kričala z bojevitim pogonom, da bodo prej gazili po njenem mrtvem trupu, preden vzamejo samo eno stvarco iz hiše, in Busch je zalučala v obraz besedo: "Kanalja!" Da, kanalja in tat! — Tat, ki ga ni sram zahtevali sedemstoindvajset frankov in petnajst centov za prvotni dolg, a 300 frankov za dolg, ki ga je mendo kupil za sto centov med šaro starih eunij in ērepinj!... Ni dovolj, da sta že plačala štiristo frankov gotovine v žepu. Imenoval se je nepopolnjivega grešnika in prešča — da, prešča! — in da mu je silno žal, ker ji nemore pomagati. Ko je pa zvedel, da sta ji oče in mati obrnila hrbet na zelo surov način, je postal Chave divji in je metal gron in strelo na Magendrejeva. Dejal je, da sta stara zatelebanca, ki sta popolnoma ob pamet, odkar sta kupila 4 deln. Univerzalne; on sam ju ni več videl od tistega časa, odkar je Magendre dobil prvo igro na horzi. Zato pa več nima do svoje sestre in svaka niti najmanjega spoštovanja ne usmiljenja in lepo bi se mu zdelo, da si polomita vrat!

Marcela je zopet na ulici s praznima rokama in tedaj se je morala udati v težko usodo. Drugi poti ni bilo, kakor da je šla v uredništvo in opozorila soproga na nevarnost, kateri jima grozi. Denar za Buscha mora biti, pa naj pride od koder hoče. Jorda, kateri je ves čas zastonj iskal založnika za svojo novoletje, je moral s potritim srcem ven na ulico, da dobi denar. Stopal je po blatnih ulicah v nalinu dežja nevedoč, kam se naj obrne in na katera prijateljska vrata naj potrika. V mislih je imel uredništva časopisov, za katere je pisal, toda ustavljala se mu je noge. Pred odhodom je prosil ženo, da naj gre domov, ali Marcela je sklenila čakati, dokler se on ne vrne.

Ko je Natalija odšla, je Deži ponudil Marcelli časopis, ker je videl da se dolgočasi sama na klopi v poltemni predobi.

Odikmala je z glavo, in ker je ravno tisti tretečki prišel mimo Sakard, je pogumno omenila, da je poslala Jordana po nekem nadležnem opravku v bližini. Sakard, ki je imel prijateljski čut za malo družino, kakor je nazival Jordanova, jo je povabil, da naj gre v njegovo pisarno, kjer je ugodnejši prostor za čakanje. Marcela je pa odklonila, rekoč, da je zadovoljna s klopec v predobi. Sakard bi jo bil morda še priganjal, ali v tistem hipu je zagledal baronico Sandorfovou, ki je prišla iz Jantrove pisarne. Oba sta se nasmehnila kakor stara prijatelja, ki se ob srečanju enostavno pozdravita brez kakih sitnih konvencionalnosti.

Jantro je ravnokar povedal baronici, da se več ne upa dajati kakih informacij. Njegovo zupanje v trdnost Univerzalne se je povrnilo, čeprav jo napadajo "medvedje" na horzi; Gundersmann bo eventuelno znagal, toda Sakarda ne bo še tako hitro konec in njegove 'koristi zahtevalo, da se ga še drži. Zato je sklenil, da preloži svoje vohunstvo na poznejši čas, a obenem ostane naklonjen tudi baronici. Za njegovo najboljše, da izvleče vse tajnosti, kar največ more iz svojih prijateljev in obdrži jih naj zase toliko časa, dokler ne nanese prilika, da pridobijene finančne tajnosti proda ali izrabi kakso drugače. Tako je govoril Jantro in baronica je odšla s smehljajočim obrazom in z obližbo, da se bo zopet oglašila.

"Aha! torej zdaj se obeša Vam na pleča!" je nagovoril Sakard Jantra z brutalnim izrazom, ko je stopil v pisarno, čim je odnesla baronica pete.

"Ali ste Vi zdaj na vrsti?"

Jantro se je začudil.

"O komu govorite?... O baronici? Motite se, dragi moj gospod! Ona ljubi Vas. Tako mi je pravkar povedala."

Stari korzar ga je ustavil s kratko gesto kakor človek, ki ne verjame vsaki besedi. Nekaj časa sta se gledala — dve propalci drug drugemu v oči. Sakard je brez dvoma mislil, da se je baronica udala tudi tej moralni razvalini v svoji prečni radovednosti do moških. Spomnil se je dogodka s Sabatinijem.

"Le nikar se ne izgovarja, prijatelj! Kadar ženska igra, se bo prepustila prvenu selu na uličenem voglu, kateri je pri volji vzeti ujeno naročilo."

Jantro je bil globoko učabljen, ali premagoval se je in skušal zakriti svojo nevoljo z brezbrinim smehom in s pojasmilom, da je baronica prišla edinole zaradi reklame.

Sakard je skomognil z ramami in nič več ni mislil na žensko, katera ga ni več zanimala.

varjati ogromne številke. Kaj če bi vprašala za posejijo petsto frankov! Ako je govorita o tolikih tisočakib, menda ne bosta odrekla svoji hčeri par stotakov. Ali naenkrat ji je upadio srec. Kako naj začne s svojo prošnjo v očetovi hiši, ki je bila preplavljena z buljetimi in številkami iz borze? — Nasledje se ojunači: Ona in Jordan krvavo potrebujeta petsto frankov; upniki jima groze z rubem. Kam drugam se naj obrne kakor k očetu in materi, ki ju ne smeta zapustiti v težki ur?

Magendre je povesil oči in pogledal svojo staro, ki je bila medtem že vstala z rokama vrptima v bok.

Petsto frankov? — Ali se je hčeri zmesalo? Kje bo pa vuela petsto frankov? Ves njujtin kapital je investiran v delnicah. Vrhutega — ali je hči že pozabila, kaj je mati že tolkatr rekel? Vuela je berača, ki ni za drugo kakor knjige piasti, in zato mora trpeti posledice, ne pa se obesati na pleča svojih sorodnikov! — Ne! Ona nima prebitega centa za lenuhe, ki se posmehujejo premoženju in le sanjajo, kako bi žrli na stroške drugih!...

Marcela je odšla v obupu. To več ni bila njeni mati, tista mati, ki ki jo je tako rada imela — in njeni sreci je kravelo.

Marcela je hodila po ulicah kakor brez glave. Gledala je v tla, kot da bi hotela najti denar. Po bliskovo ji sine misel v glavo, da bi šla k strici Chaveju. Ne da bi pomislila, je šla naravnost v pritličje znane hiše v ulici Nolet; upala je, da dobi strica še doma, preden odite na bôrzo. Marcela je slišala šepetanje in smeh malih deklec v pritličju, ali ko je odprla vrata, je bil stric sam v sobi kadeč iz pipe. Kapitan je bil silno potrt, ko mu je nečakinja razdelila svojo prošnjo. Stresal je jezo sam nad seboj, češ, da sproti zapravi ves dobiček, kar mu prinese borza in da njima nikdar sto frankov gotovine v žepu. Imenoval se je nepopolnjivega grešnika in prešča — da, prešča! — in da mu je silno žal, ker ji nemore pomagati. Ko je pa zvedel, da sta ji oče in mati obrnila hrbet na zelo surov način, je postal Chave divji in je metal gron in strelo na Magendrejeva. Dejal je, da sta stara zatelebanca, ki sta popolnoma ob pamet, odkar sta kupila 4 deln. Univerzalne; on sam ju ni več videl od tistega časa, odkar je Magendre dobil prvo igro na horzi. Zato pa več nima do svoje sestre in svaka niti najmanjega spoštovanja ne usmiljenja in lepo bi se mu zdelo, da si polomita vrat!

Marcela je zopet na ulici s praznima rokama in tedaj se je morala udati v težko usodo. Drugi poti ni bilo, kakor da je šla v uredništvo in opozorila soproga na nevarnost, kateri jima grozi. Denar za Buscha mora biti, pa naj pride od koder hoče. Jorda, kateri je ves čas zastonj iskal založnika za svojo novoletje, je moral s potritim srcem ven na ulico, da dobi denar. Stopal je po blatnih ulicah v nalinu dežja nevedoč, kam se naj obrne in na katera prijateljska vrata naj potrika. V mislih je imel uredništva časopisov, za katere je pisal, toda ustavljala se mu je noge. Pred odhodom je prosil ženo, da naj gre domov, ali Marcela je sklenila čakati, dokler se on ne vrne.

Ko je Natalija odšla, je Deži ponudil Marcelli časopis, ker je videl da se dolgočasi sama na klopi v poltemni predobi.

Odikmala je z glavo, in ker je ravno tisti tretečki prišel mimo Sakard, je pogumno omenila, da je poslala Jordana po nekem nadležnem opravku v bližini. Sakard, ki je imel prijateljski čut za malo družino, kakor je nazival Jordanova, jo je povabil, da naj gre v njegovo pisarno, kjer je ugodnejši prostor za čakanje. Marcela je pa odklonila, rekoč, da je zadovoljna s klopec v predobi. Sakard bi jo bil morda še priganjal, ali v tistem hipu je zagledal baronico Sandorfovou, ki je prišla iz Jantrove pisarne. Oba sta se nasmehnila kakor stara prijatelja, ki se ob srečanju enostavno pozdravita brez kakih sitnih konvencionalnosti.

Jantro je ravnokar povedal baronici, da se več ne upa dajati kakih informacij. Njegovo zupanje v trdnost Univerzalne se je povrnilo, čeprav jo napadajo "medvedje" na horzi; Gundersmann bo eventuelno znagal, toda Sakarda ne bo še tako hitro konec in njegove 'koristi zahtevalo, da se ga še drži. Zato je sklenil, da preloži svoje vohunstvo na poznejši čas, a obenem ostane naklonjen tudi baronici. Za njegovo najboljše, da izvleče vse tajnosti, kar največ more iz svojih prijateljev in obdrži jih naj zase toliko časa, dokler ne nanese prilika, da pridobijene finančne tajnosti proda ali izrabi kakso drugače. Tako je govoril Jantro in baronica je odšla s smehljajočim obrazom in z obližbo, da se bo zopet oglašila.

"Aha! torej zdaj se obeša Vam na pleča!" je nagovoril Sakard Jantra z brutalnim izrazom, ko je stopil v pisarno, čim je odnesla baronica pete.

"Ali ste Vi zdaj na vrsti?"

Jantro se je začudil.

"O komu govorite?... O baronici? Motite se, dragi moj gospod! Ona ljubi Vas. Tako mi je pravkar povedala."

Stari korzar ga je ustavil s kratko gesto kakor človek, ki ne verjame vsaki besedi. Nekaj časa sta se gledala — dve propalci drug drugemu v oči. Sakard je brez dvoma mislil, da se je baronica udala tudi tej moralni razvalini v svoji prečni radovednosti do moških. Spomnil se je dogodka s Sabatinijem.

"Le nikar se ne izgovarja, prijatelj! Kadar ženska igra, se bo prepustila prvenu selu na uličenem voglu, kateri je pri volji vzeti ujeno naročilo."

Jantro je bil globoko učabljen, ali premagoval se je in skušal zakriti svojo nevoljo z brezbrinim smehom in s pojasmilom, da je baronica prišla edinole zaradi reklame.

Sakard je skomognil z ramami in nič več ni mislil na žensko, katera ga ni več zanimala.

(Dalje sledi).

Križev pot Petra Kupljenka.

Zgodovinska povest. Spisal Pastuška.

(Nadaljevanje.)

"Ne. Jaz sem odgovoren svojim predstojnikom; le brž se posmetita!"

"Pa povej, Andrej, vprito gospod, če ni drugače," je prigoval Peter.

"A moja narodila so samo vas, gospod fajmošter."

"Hitro pravim!" je zacepetal Nepokoj. "Mar menita, da niam drugega opravila kakor vašen senečekavati? Kaj, že tričetrt na devet!" se je začudil in kazal Attemsu s pratom na nasprotno stran ulice, kjer se je senča železna palice na solndi ura res je bližala znamenju IX.

"Govori, Andrej!" je prigajjal Peter. "Od vaše žene prihajam in od Kristofa Gallia."

"To je, da, namestnik, če se ne motim," se je obrnil župnik k Attemsu; ta je pričkal.

"Luteran seveda?"

"Ne vem, menda, pravijo."

"M-h, m-h. Hitro, Gompa, hitro!"

Gompa pa se je odkašljeval s ponarejenim kadljem ni se ni mogel odkašljati.

"Kaj je rekel Katra, ali je zdrava?" je skrunil Peter utrešči zavorenemu vozu.

"Zdrava je, zdrava, a tako žalostna, in — gotovo še ne veste: pred štirimi dnevi je morale v posteljo, prvi in drugi dan je bil mali silno živahen. Ko sem bil jaz pri njej, mi ga je pokazala, kričal je, da je bilo veselje, pa stikla z ustii za mlekom, da sem se moralomejati. A predvčerjnjim ga je mamo minila vse korajka Kastor bi odrezal, je rekel Katra, nsenkret ga je prijelo, začel se je sviljati, krš ga je lomil, zlazi v levem bedru in v levem delču. Tisti dan, je pravila Katra, ga je zgrabilo dvakrat. Ko sem se poslavljala, je jokala in mi naročila, da takoj poskrbi za mlekom in naj se skrije v postelji, da ne bo vse dobro." — in — v vas: vse je hotel vedeti, kaj ste bili pri njem, kako dolgo, kdaj ste odšli, po kateri ste, da vam ali v družbi, vse, vse. Jaz sem mu pravil, poslušal je in molar. Nakonci me vpraša: "An-dai, ali bi ti želil v Ljubljano?"

"Kaj ne bo nič iz njega!" je vprašal dalje Peter.

"Da, Primož."

"Kaj tisti kranjaki Luter, ki je poginil lani tam za mejo," je pripomnil Nepokoj namestniku. Namestnik je močil.

"Torej ne bo nič iz njega!" je vprašal dalje Peter.

"Katra se boj, da bi ne bila bojast in da bi mu ne ostalo."

"Jaz ne morem ved takati. Gompa, ti si opravil — je zagodil župnik —lahko greš; in vi, gospod namestnik, boste gotovo takoj prijazni, da spremite vjetnike zopet na grad, kajne! In — jaz upam — vaš rjavček — hiter je kakor blask — zato pa — kaj pravim — zadnji čas — če se ne motim — tisto mesto na lev — že veste — kjer sem bil vajen videti navadno — vsako nedeljo najmanj..."

"Oprostite, gospod župnik," mu je segel namestnik v besedilu, "saj poznate razmere; sicer pa, danes ne boste videli mojega mestna praznega."

"Me bo silno veselilo, gospod Attems."

Zupnik je pobral na mizi debelo knjigo. Nato je stopil k omaru in dobiti v dolgo nekaj ikak: a v jedi: gompa, kaj drži?

"Gompa, kaj ste hoteli reči?"

"Po mojih mislih — " Attems je potegnil župnika k oknu in mu nekaj šepetal na uho. Župnikov obraz je kazal, da jabolke, ki mu ga ponuja sobesednik, mora biti kraljevi.

"Prosim, prosim